

Türkiye’de her sene “**dinin kesin bir emri, fıkhi bir vecibeymiş**” gibi kutlanılan özel gecelerin aslında hem İslam’ın iki ana kaynağı (Kur’an ve sünnet) tarafından “kutsal” ilan edilmedikleri bir hakikattir.

Kandil geceleri diye bilinen geceler ; Mevlid , Regaib, Mirac, Beraat ve Kadir Gecesidir. ....

Bu gecelere **Kandil** denmesinin sebebi Osmanlı padişahı 2. Selim (1566-1574) zamanında başlayarak, minarelerde kandiller yakılarak duyurulup kutlandığı için "Kandil" olarak anılmaya başlamıştır

[*Nebi Bozkurt, “Kandil”; Halit Ünal , Berat Gecesi maddesi. Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA), İstanbul, 2001, c. 24, s. 300*]

Hicretten 300 yıl sonra ilk kez Mısır’da, Şii Fatimiler döneminde Mevlid; 400 yıl sonra da Kudüs’te Mirac, Regaib ve Berat geceleri kutlanmaya, bu geceler camilerde toplu biçimde yapılan ibadetlerle geçirilmeye başlandı. Daha sonra bu kutlamalar İslam dünyasının bazı bölgelerine yayılarak gelenekleşti

Kadir gecesi haricinde ne Kur’an-ı Kerim’de ne hadis-i şeriflerde sahih bir bilgi vardır.

Din adına yapılan her şeyi, kendi tabii sınırları içinde ele almak, ne artırarak ne eksilterek, Kur’an ve onun tebliğcisi Hz. Peygamber (s.a.v.) tarafından nasıl tebliğ edilip öğretilmişse, o kadarıyla almak gereklidir. Sahabe bu dini nasıl anlamış , neler yapmış bizler nasıl anlıyor neler yapıyoruz mukayese etmeliyiz . Aksi halde kendi ellerimizle dine müdahalede bulunmuş, işimize geldiği veya hoşumuza gittiği gibi dinde bazı ilave veya eksiltmelerde bulunmuş oluruz. Bizden önceki din mensupları da (ya kasıtlı veya iyi niyetle, ama) tam da bu şekilde dinlerini değiştirmişlerdi.

Bazı alimlerin ! muhtemelen iyi niyetle zamanlarına ait bir maslahat gözeterek, ancak yeterince tahkik etmeden adına “kandil geceleri” denen gün ve gecelerle ilgili söyledikleri muhakkik âlimler tarafından eleştirilmiştir. Mesela **İmam Gazali**’nin “İhyau Ulûmu’d-Dîn” adlı eserine aldığı rivayet ve nakiller bu türdendir. Gazali’nin “

Bu gece her rekatta Fatiha’dan sonra 11 İhlas okunmak suretiyle kılınacak yüz rekat veya her rekatinde Fatiha’dan sonra 100 İhlas okunan 10 rekat namazın çok sevap olduğuna dair naklettiği rivayet

” (

İhya, I, 555 vd

.)

Zeynuddin el Iraki

ve

İmam Nevevi

gibi âlimler tarafından uydurma olarak nitelendirilmiştir.

Mevzu hadisler konusunda çalışması olan **Aliyyu’l-Kari** de, bu rivayetin uydurma olduğunu belirttikten sonra, Berat Gecesi namazının miladi 1010 (H. 400) yılından sonra Kudüs’te ortaya çıktığını söylemektedir.

Araştırmalar, kandil gecelerinin sonraki dönemlerde ihdas edildiğini ortaya koyuyor. Miladi 9. (Hicri 3). yüzyılda yaşayan Fakihi, Mekke’de halkın Berat Gecesi’ni Mescid-i Haram’da namaz kılmak, Ka’be’yi tavaf etmek ve Kur’an okumak suretiyle ihya ettiğini söyler. XI. yüzyıldan itibaren Şam’da Emeviler Camii’nde Berat Gecesi’nde kandiller yakılmış, bid’at

nitelendirilmesine rağmen bu âdet devam ettirilmiştir.

İbn Kesir, “*Halka Berat Gecesi’nde ilk tatlı dağıtan kişi Selçuklu veziri Fahrulmülk’tür.*” der. Dinde sonradan ortaya çıkan ve hakkında herhangi bir delil bulunmayan bu gibi durumlar hakkında ALLAH Rasulu (sav) şöyle buyurmuştur:

“İşlerin en kötüsü sonradan ihdas edilenler / ortaya çıkarılanlardır.” [*Müslim, Cuma, 43.*]

“Sonradan ihdas edilen her şey bid’attır” [*Nesâî, Îdeyn, 22; İbn Mâce, Mukaddime, 7*]

“**Her bidat dalalettir, her dalalet de ateştedir.**” [*Müslim, Cuma, 43; Ebu Davud, Sünnet, 6*]

Bidat hakkındaki bu hadislerden sonra Bidatın tarifi ve kapsamı hakkındaki açıklamaları kavramamız gerekmektedir.

Bidat ; Hz. Peygamber ve Ashâb-ı Kirâm dönemlerinde görülmeyip onunla amel edilmeyen, hattâ bir benzeri olmayan ve İslâm’dan olmadığı halde sonradan ortaya çıkan , din ile alâkalı olup bir ilâve veya eksiltme mahiyetinde olarak ibâdet kabûl edilen , göze ve akla hoş gelen dua ,kuran okuma , namaz kılma , zikretme , düşünce görüş ve ameller , sünnete aykırı davranışların adet haline getirilmesidir.

İmam-ı Ahmed’in ve başka alimlerin mekruh gördükleri bu “adet haline getirilmiş” toplantıları, sahabilerden İbn-i Mesud’un da aynı şekilde değerlendirdiğini şu olaydan öğreniyoruz.

Bildirildiğine göre bir ara, İbn-i Mesud’un dostları kararlaştırdıkları bir yerde toplanıp zikretmeyi adet edinmişlerdi. Bunu öğrenen İbn-i Mesud bir defasında toplantı halinde üzerlerine vararak kendilerini:

“Ey dostlarım, siz Muhammed’inkinden daha doğru bir yolda mısınız, yoksa sapık bir yola mı düştünüz ? ” diye paylamıştır.

(*Darimi Sünen, görüşe bağlanmanın keraheti, c. 1, s. 681. Haberin sözleri şöyle: “Canımı elinde tutana yemin olsun ki, kuşkusuz siz Muhammed’in milletini ilettiği doğru yolda mısınız, yoksa kapı mı aralıyorsunuz?.*)

Periyodik vakitlere bağlı olarak tekrarlanıp, sünnet ve dönüşüm (mevsim) niteliği kazanmış meşru ibadetlerin, kullar için yeterli olacak kadarını bizzat ALLAH belirleyip ortaya koymuştur (meşru kılmıştır). Buna göre bunların dışında bir takım cemaatli toplantılar ortaya konup adet haline getirilince bu durum ALLAH’ın belirleyip ortaya koyduğu cemaatli ibadetlere özenmek olur. Bu tutumun yıkım ve bozulmalara yol açacağını bilmemek safdillik olur.

Yalnız kişilerin tek başlarına yapacakları aynı nitelikteki nafile ibadetleri ile, bazı gurupların bu amaçlarla arasına düzenleyecekleri toplantılar bu hükmün dışındadır.

Yine aynı endişeden hareket eden Hz. Ömer, altında “**Rıdvan**” biatinin gerçekleştiği sanılan ve bu yüzden müslümanlar arasında adeta tabulaştırılarak sanki Mescid-i Haram (Kabe) ve Mescid-i Nebevi (Peygamberimizin Medine’deki Mescidi) imiş gibi yanibaşında namaz kılınmaya başlanan bir ağacı kökten çıkarttırmış ve yine vaktiyle Peygamberimizin namaz kıldığı bir yeri müslümanların genel bir itikâf yeri edindiklerini görünce, böyle yapanları “

Peygamberimizin hatıralarını barındıran yerleri mescid mi edinmek istiyorsunuz ?” diyerek azarlamıştır.

Tıpkı bunun gibi gerek tek başına ve gerekse cuma namazlarına, bayram namazlarına ve beş vakit namazlara benzeyecek şekilde, periyodik olarak tekrarlanmamak şartı ile rastgele bir araya gelmiş cemaatler halinde nafile namazlar kılmak, şeriata uygundur. Tek tek ve topluluk halinde nafile olarak Kur’an okumak, zikretmek ve dua etmek de böyledir. Nafile olarak bazı ziyaret yerlerini gezip görmek de hep bu ana kuralın kapsamına girer. Bütün bu ibadet ve

hareketlerde, gerek az sayıda ve gösterişsiz olan ile sık sık ve gösterişli olan arasında ve gerekse adet haline getirilen ile adet haline getirilmeyen arasında fark gözetilir.

Bu arada türü bakımından şeriata uygun olan, fakat sanki bir farzmış gibi devamlı bir adet haline getirilmesi bid'at olan ve müstahab veya mekruh sayılması adaklık hükümleri ile uygulama şartnamesine bağlı olan vasiyet ve vakıf gibi ibadetler aynı kategoriye girer.

İmam Nevevi "tezkire"sinde bid'at ehlinin bir özelliğini şöyle açıklıyor:

"Dünyada nerede bir bid'atçı varsa o mutlaka hadis ehline kin besler. Kişi bidat 'e saplanınca hadisin tadı onun kalbinden çıkar ."

Gerçekten kaç tane bidatçı ile görüşüp konuşmuşsam bazıları üstatlarının, şeyhlerinin sözünü sünnetini, peygamberin (sav) hadisi ve sünneti önüne çıkarırken bazıları da (mesela mealci denen grup gibi)şahtın ve pahtın (müsteşrikler) sözlerine dini yorum ve açıklamalarına bayılırcasına bağlandıklarını görürüz. Peygamber efendimizin sünneti ve hadisleri hatırlatıldığında nefret çizgilerinin yüzlerinde belirdiği görülür.

Ashabın yapmadığı bir ibadet ibadet değildir.

Süfyan-ı Sevri'nin bidat değerlendirmesi: **" Bidat şeytanın nezdinde her günden daha sevimidir. Çünkü günden dolayı tövbe edilmesi akla gelir de bidatten (ibadet telaki edildiği için) tövbe edilmesi akla gelmez ."** (Bağavi

-Şerhüssünne

İmam Malik'in bidata bakışı: " Sünnet Nuh(a.s) un gemisi gibidir. Ona binen kurtulur. Ondan geri kalan boğulur. " (Müftahul cenneh- suyuti)

Abdullah b. Abbas (r.a) Ebubekir ve Ömer'in sözlerini illeri sürüp sünnete ters düşen birine şöyle dedi:

"Nerde ise gökten üzerimize taşlar yağacak. Ben size Resulullah buyurdu diyorum, siz ise, Ebubekir ve Ömer dedi diyorsunuz .

(Abdurrezzak el-musannef sahih bir senetle)

İnsanları bidat konusunda en çok yanılgıya düşüren :

1. yanılgı din adına yaparken *"kuran okuyor , namaz kılıyor , dua ediyorum , kötü bir şey yapmıyorum "* yanılgısıdır. *"Yaparsam ne olur , ne kaybederim "* savunmasıyla cahil cesur olur tavrıyla hareket edilmesidir.

Halbuki bidat zaten kötü niyetle dinden uzaklaşmak , göze çirkin gelen amellerle yapılmaz.

2. yanılgı ise Bidat-ı hasene (güzel bidat) yanılgısıdır. Delil aldıkları ise ; Rasûlullah (s.a.v.) döneminde sekiz rekât olarak münferiden kılınan teravih namazın yirmi rekât olarak bir imamın arkasından kılınmasıdır :

Abdurrahman bin Abdi'l-Kâri (r.a.)'dan:

Bir gece Ömer'le (bir Ramazan gecesinde) mescide birlikte çıktık. İnsanlar dağınık bir şekilde namaz kılıyolardı kimisi kendi başına , kimisi de durmuş, bir grup da toplanmış onun arkasında namaz kılıyordu. Bunun üzerine Ömer dedi ki: **" Bunları bir okuyucunun arkasında toptasam da onun arkasında toplu halde namaz kılsalar.**

"

Bu işin üzerine durdu ve nihayet onları **Ubeyy bin Kâ'b**'ın arkasında onun imamlığında topladı. Sonra başka bir gece yine namaza çıktık, onları toplu halde adı geçen sahabinin arkasında namaz kılarken görünce : "

Ne güzel

bid'attır bu ! Ne var ki bunu kılıp da sonra gecenin son kısmında kalkıp bunu kılanların davranışları bundan daha iyidir. (Zira) cemaat (bu namazı) gecenin başında kılıyorlardı

[Malik ve Buhari]

(*Bu hadisi Malik [salât fî Ramadân no. 3, s. 114] ve Buhari [teravih I/3, II/252], Mâlik ani'z-Zührî an Urve b. ez-Zübeyr an Abdurrahman asl-ı senedi ile tahrir ettiler*)

(Muhammed Revvâs Kal'acî, Mevsüatu Fıkhı Umar b. elHattâb, Kuveyt 1984, s. 125).

Alimlerin çoğunluğuna göre , tasavvufçuların "**bid'at-i hasene**" kapsamına soktukları şeyler haddi zatında bid'at değildir. Onlara bid'at ismini vermek yanlıştır. Çünkü bu gibi şeylerin Kur'ân ve Sünnet'te dayanakları vardır. Bunlara sonradan çıkmış şeyler nazariyle bakılamaz.

Rasûlullah (s.a.v.), şu hadislerinde bid'atin tarifini yapmışlardır:

"Sonradan ortaya çıkan herşey bid'attır; her bid'at sapıklıktır ve her sapıklık insanı ateşe sürükler . "(*Müslim, Cumua, 43; Ebû Davud, Sünnet 5; Nesâî, lydeyn, 22; İbn Mâce, Mukaddime, 7*).

Üstelik Rasulullah şöyle buyurmuştur :

"Sünnetime ve benden sonra raşid halifelerin sünnetine sımsıkı sarılın".

(*Tirmizî, İlim, 16; Ebu Dâvud, Sünne, 5; İbn Mâce, Mukaddime, 6*)

Hz. Ömer (r.a) bu sözü insnaları teravih namazı için topladığı zaman söylemiştir. Teravih namazı ise bid'at değil sünnetin ta kendisidir. Rasulullah'ın teravih namazı kıldığı sahih hadislerle sabittir. Yani sonradan ortaya çıkmamıştır ! Bunun delili Aişe(r.a)nin rivayet ettiği olaydır:

"Rasulullah (s.a.v.) Ramazanda mescitte gece bir namaz kıldı. Sahabenin çoğu da onunla birlikte o namazı kıldı. İkinci gece yine aynı namazı kıldı. Bu kez O'na tabi olarak aynı namazı kılan cemaat daha fazla oldu. Üçüncü gece Hz. Muhammed (s.a.v.) mescit'e gitmedi. Orayı dolduran cemaat onu bekledi. Resulullah (s.a.v.) ancak sabah olunca mescide çıktı ve cemaata şöyle buyurdu:

"Sizin cemaatla teravih namazını kılmaya ne kadar arzulu olduğunuzu görüyorum. Benim çıkıp, size namazı kıldırıma engel olan bir husus da yoktu. Ancak ben size, teravih namazının farz olmasından korktuğum için çıkmadım " (*Buharî, Teheccud, 57*).

Ebû Hureyre (r.a)'nın naklettiği bir başka hadiste de Rasûlullah (s.a.v.)'in Ramazan ayında, ashaptan bir grubu, Ubey b. Kab (r.a)'ın arkasında cemaatle namaz kılarken gördü ve "**Doğru yapıyorlar, yaptıkları şey ne güzeldir**

" diyerek tasvip ettikleri haber verilmiştir (

Ebû Dâvud, İkâmetu's-Salâ,190

)

Peygamber (s.a.v.) , teravih namazını cemaatle kılmayı terketmesinin nedenini belirtmiştir. Hz. Ömer(r.a)i se ,bu gerekçenin ortadan kalktığını görünce (*artık peygamber yoktu ve faraz kılınma durumu ortadan kalkmıştı*) ,teravih

namazın tekrar cemaatle kılınmasını başlatmıştır. O halde Ömer (r.a)'ın bu uygulaması ,bizzat nebi(s)'in uygulamasına dayanmaktadır.

H.z. Ömer (r.a.)'in bu uygulamasının bid'at olmadığı ortaya çıktığına göre , sözünde geçen "**bidat**" kelimesi ne demektir ?

H.z. Ömer(r.a)'in bu ifadesindeki bidat kelimesiyle şer'i anlamı değil sözlük anlamı kastedilmiştir

Sözlükte bid'at, geçmişte bir örneği olmaksızın yapılan şeydir. Teravihin cemaatle kılınması bir uygulama olarak H.z. Ebu bekir(r.a)'in hilafeti döneminde ve H.z. Ömer(r.a)'in hilafetini ilk dönemlerinde mevcut değildir. Bu sebeble sözlük anlamıyla bu yenilik(bidat) sayılabilir ; zira bunun geçmiş örneği yoktur.

Aynı meseleye şer'i açıdan bakıldığında -,durum farklıdır, zira bu uygulama peygamber(s.a.v.) in tatbikatında mevcuttur.

Şatibi şöyle der;

"Bu itibarla bunu bidat olarak adlandıran kişinin (ki isimlendirme konusunda bir tartışma söz konusu değildir) bundan dolayı şer'i bidat anlamında Ömer(r.a)'in sözünün ifade ettiği mana ile istidlal etmesi caiz değildir. Zira bu kelimeyi asıl amacından saptırmakla olur."(*i'tisam*)

Bu konuda büyük imamların sözleri şöyledir :

İbni teymiyye şöyle der; Ömer(r.a)'in bu güzel uygulamayı bid'at olarak adlandırması ,tamamen sözlük olarak bir adlandırmadır, şer'i değildir.

Bunun sebebi bid'at kelimesinin ,sözlük olarak geçmiş bir örneği olmaksızın yapılan her şeyi içermesidir. Şer'i olan bid'at ise hakkında şer'i bir delil olmaksızın yapılan uygulamadır.

İbn Kesir ,bid'atların iki türlü olduğunu söylemiştir:

1.Bid'at kavramı bazen şer'i anlamda kullanılır. Peygamber(s.a.v.)'in; "*sonradan ortaya çıkarılan her yenilik bid'attir ve her bid'at sapıklıktır*" ifadesi bunun örneğidir.

2.Bid'at bazende sözlük anlamında kullanılır. H.z. Ömer(r.a)'ın insanları teravih için topladığı ve onların da buna devam etmesi üzerine söylediği "**bu ne güzel bid'attir**" sözü de bunun örneğidir.(*ibni kesir tefsiri*)

İmam Ebû Hanife'ye H.z. Ömer (r.a)'ın bu hususta yaptığı uygulama sorulunca, şöyle demiştir: ***Teravih namazı hiç şüphesiz müekked bir sünnettir. H.z. Ömer, bu namazın cemaatle ve yirmi rekat kılınmasını şahsi bir ictihadı ile yapmadığı gibi, bir bid'at olarak da emretmemiştir. O, kendisinin bildiği şer'î bir esasa ve H.z. Muhammed (s.a.v.) 'in bir vasiyetine dayanarak böyle yapmıştır*** (et-Tahtavî, Haşiye, 334).

İmam-ı Rabbani, Mektubat isimli eserinde: "**Bid'atın hasenesi olmaz. Hepsi mezmundur.**"

Dedikten sonra güzel bir misal verir. “

Ulemadan bazıları namazda niyet için kalben dileyerek dille söylemeyi bidatı hasene diye anlatmışlardır. Halbuki Resulullah (sav) efendimizden, ashabı kiramdan, tabiini izamdan niyetin dille yapıldığına dair hiçbir şey anlatılmadığı gibi bu manada sahih ve zayıf bir rivayet dahi yoktur. O kadar ki, onlar ayağa kalkar kalkmaz (yani kametten sonra) ilk tekbiri almışlardır. Bu durumda niyeti dille söylemek bidat olur. Bunun içinde bidatı hasene demişlerdir. Ama bu manada bu fakir (İmam Rabbani) der ki: Bu bidat sünnet bir yana farzı dahi kaldırmaktadır. Şundan ki; insanların pek çoğu bu durumda niyet işinde yalnız dille olanı ile yetinecekler ve kalplerini hazır edemeyeceklerdir. İşte o zaman namazın farzlarından biri olan kalple niyet, tamamen bırakılacak, namaz dahi fesada girecektir

”

(İmam Rabbani- 186.mektup)

Şunu da tekrar vurgulayalım ki, Peygamberimiz “Her bid'at dalalettir. (sapıklıktır)” şeklindeki bu genel-geçer cümlesini, onu genellik niteliğinden soyutlayarak “

Her bid'at dalalet (sapıklık) değildir

” şeklinde tersine döndürmek, normal bir yorumlama çabasından çok, Peygamber Efendimize karşı çıkmaktır ki, buna hiç kimsenin ne yetkisi ve nede hakkı olmamalıdır.

Huzeyfe b. el-Yamân'ın rivâyet ettiği bir hadis-i şerifte: "**ALLAH bid'at sahibinin orucunu, namazını, sadakasını, haccını, umresini, cihadını, sarfını (maddi yardımını), şehadetini kabul etmez. O, kılın yağdan çıktığı gibi İslâm'dan çıkar**

.” (

İbn Mace, Mukaddime, 7/49

).

Bu ikaz karşısında müslümanların dikkatli davranacakları ve bid'atın ne olduğunu araştıracakları muhakkaktır. Abdullah b. Abbâs (r.a.)'dan rivâyet edilen bir hadiste şöyle buyrulur: "**ALLAH, bid'at sahibinin amelini, bid'atından vazgeçinceye kadar kabul etmez**

.”

(İbn Mâce, Mukaddime, /50)

.

Amellerinin kabul edilmeyeceğini bilen bir müslüman korkar ve neyin bid'at olup, neyin olmadığını araştırır.

Meselâ, Rasûlullah'a selam ve salât ALLAH'ın emridir. Ama Rasûlullah'ı anmak için dini törenler yapmak ve mevlit okutmak kimin emridir? Ölülerini hayırla anmak ve onlara dua etmek sünnette vardır. Ama ölüler için mevlit okutup 7, 40, 52. geceleri tertip etmek İslâm'ın hangi hükmüne dayanır?

Türkiye’de tasavvufçuların (özellikle Süleymancılardan) bu gecelerde okuyup basarak dağıttıkları

(Mübarek gün ve

gecelerde yapılan ibadetler kitabı - Fazilet , Tavaslı , pamuk vs. yayınları)

duaların , namazların , ibadetlerin ise aslı yoktur. Zaten hadis diye verdiklerinin kaynakları da verememişlerdir

.

Peygamber (s.a.v.) 'den rivayet edilen dualardan faziletli olmaları mümkün değildir. Çünkü

O'ndan rivayet edilen duaların iki ecri vardır. Birincisi; sünnete uymaktan dolayı onu yerine getirenlerin alacakları ecir, ikincisi; duaları okurken alınacak ecir. Bizlerin daima nebevi sünnetleri ezberlemesi ve onlarla dua etmesi gerekir.

Bir insanın kalkıp ta istediği an yeni yeni ibadetler icat etmesi elbette olacak şey değildir. İnsanlara ibadet koymaya ve ibadetlerinin şeklini çizmeye tek layık olan ALLAH Teala'dır.

"Yoksa, ALLAH'ın dinde izin vermediği bir şeyi onlara meşru kılacak ortakları mı vardır?"

(

Şura: 42/21

)

Cenab-ı ALLAH'ın (c.c.) şu buyruğunu okuyalım:

"Onlar; hahamlarını, rahiblerini ALLAH'tan başka rabler edindiler. Meryem oğlu İsa'yı da (rab edindiler)... Oysa tek ilaha ibadet etmekle emrolunmuşlardı. O'ndan başka ibadete layık ilah yoktur. O, onların ortak koştuklarından yücedir ." (Tevbe:31)

Bu ayetle ilgili olarak sahabilerden **Adiy b. Hatem** Peygamberimize:

"Ya Rasûlullah, onlar (yahudi ve hristiyanlar) hahamlarına ve rahiplerine tapmış değildiler ki " deyince Rasûlullah'dan aynen şu cevabı aldı:

"Evet, onlara tapmamışlardı, ama hahamlarla rahipler haramları helâl saydılar, onlar da onlara itaat ettiler. Yine onlar helâlleri haram saydılar, onlar da kendilerine itaat ettiler ."

Buna göre kim dinde ALLAH'ın izni ile bağdaşmayan yeni bir helâl, haram, müstehab veya farz ileri sürer de biri ona itaat ederse, bu itaat eden kimse bu ayetteki "kınama"dan payını alır.

İbni Abbas (ra)'den : Rasulullah (s.a.v.) buyurdu ki : "...Benim ümmetimden birtakım kimseler getirilip sol tarafa ayrılacaktır. Ben "Ey Rabbim! Bunlar benim ashabımdırlar, derim. Cenabı ALLAH cc bana: "Bunların senden sonra neler yaptıklarını bilmezsin der. Ben de ALLAH'ın salih kulu İsa as'ın dediği gibi

"

Aralarında bulunduğum müddetçe onları gözetliyordum. Sen, benim canımı alınca onları gözetleyen sen oldun. Her şeyin gözetleyicisi sensin. Onlar senin kullarıdır. İstersen âzab edersin, istersen bağışlarsın. Zira izzet ve hikmet sahibi sensin

(Maide:117)

derim. Cenabı Hak "Sen onlardan ayrıldığın gün, onlar gerisin geri döndüler" buyurur. Bir rivayette peygamber sav'in "Benden uzak olsunlar, benden uzak olsunlar, benden uzak olsunlar,derim" ziyadesi vardır.

(Buhari-Müslim) (Hayatus Sahabe-4)